

Махиня Т.А. Організація контролю самостійної роботи магістрантів заочної форми навчання в умовах кредитно-модульної системи [Електронний ресурс] / Махиня Т.А. // Нова педагогічна думка: Наук.-метод. журнал / Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. – Рівне, 2011 Випуск № 4 (72). – Режим доступу до журн.: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2011_4/mahina.pdf

**Махиня Тетяна Анатоліївна,
канд. пед. наук, ст. викл. кафедри
управління навчальними закладами та
педагогіки вищої школи,
Інститут менеджменту та психології
ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України**

УДК 378.14

**ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТІВ
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ**

***Анотація.** В статті розглядаються питання організації контролю самостійної роботи магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» заочної форми навчання в умовах кредитно-модульної системи.*

***Ключові слова:** самостійна робота магістрантів, педагогіка вищої школи, заочна форма навчання, кредитно-модульна система організації навчального процесу, форми контролю.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются вопросы организации контроля самостоятельной работы магистров специальности «Педагогика высшей школы» заочной формы обучения в условиях кредитно-модульной системы.*

***Ключевые слова:** самостоятельная работа магистрантов, педагогика высшей школы, заочная форма обучения, кредитно-модульная система организации учебного процесса, формы контроля.*

Resume. *The article deals with the questions of organization of control of the individual work of master's degrees of speciality «Pedagogics of higher school» in the distance learning with conditions of the credit-module system.*

Keywords: *the individual work of master's degree, pedagogics of higher school, distance learning, credit-module system of studies, the control's forms.*

Постановка проблеми. Підготовка студентів заочної форми навчання в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу передбачає при вивченні кожної дисциплін відведення на самостійну роботу до 70% часу від загального навчального навантаження. Таким чином ефективна організація самостійної роботи студенті значною мірою впливає на результативність підготовки магістранта – розвиток особистості студента, формування його як творця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до практичних вимог сьогодення.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивченню різноманітних аспектів самостійної роботи студентів присвячені праці А.М.Алексюка, Ю.К.Бабанського, В.Є.Бенери, Л.Б.Волошко, Б.П.Єсипова, В.А.Козакова, А.І.Кузьмінського, В.В.Луценко, О.Г.Мороза, В.Л.Ортинського, П.І.Підкасистого, І.В.Хом'юк, І.А. Шайдур, Н.О.Шишкіної. Окремі питання впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в українську освіту розглянуті у працях В.М.Бебика, Г.В.Єльнікової, В.С.Журавського, М.З.Згуровського, Б.В.Клименка, К.В.Корсака, В.Г.Кременя, М.Ф.Степка, Ю.М.Тарана. Проблеми заочного навчання розглядаються у працях Я.Я.Болубаша, К.Л.Бугайчука, О.Ю.Зінченко, Г.І.Обуховської та ін. Проте питання впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у заочну форму навчання потребує доопрацювання. Зокрема, відкритим залишається питання організації контролю самостійної роботи магістрів заочної форми навчання в умовах кредитно-модульної системи.

Метою статті є визначення особливостей організації контролю та критеріїв оцінювання самостійної роботи магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» заочної форми навчання в умовах кредитно-модульної системи.

Виклад основного матеріалу. Самостійна робота студента (СРС) – це навчальна діяльність студента, яка планується, виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі [5]. В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу СРС виступає способом індивідуалізації процесу навчально-професійної підготовки студентів, основою їх самоосвітньої діяльності як майбутнього фахівця та вагомий чинник професійної мобільності [3].

Правила прийому до ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України висувають певні вимоги до рівня освіти вступників. Зокрема, на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра напряму підготовки «специфічні категорії» за спеціальністю «педагогіка вищої школи» приймаються особи, які мають:

- повну вищу освіту і стаж науково-педагогічної або педагогічної роботи не менше двох років;
- базову вищу освіту за галуззю знань 0101 «Педагогічна освіта» і стаж педагогічної роботи не менше двох років.

Вікові особливості вступників (від 30 до 65 років) та наявний стаж педагогічної чи науково-педагогічної роботи (від 2 років) обумовлює потребу в застосуванні андрагогічної моделі навчання, за якої центральною фігурою навчальної діяльності стає сам магістрант, а його самостійна діяльність стає основним видом навчальної роботи.

Відтак, особливої уваги потребує питання організації контролю та визначення критеріїв оцінювання самостійної роботи магістрантів. Зміст самостійної роботи магістрантів визначається робочими навчальними програмами з відповідних дисциплін, тематикою дипломних робіт, комплексом завдань для стажування тощо. В робочих навчальних програмах передбачено завдання для підготовки до практичних занять, завдання для виконання

самостійної роботи магістрантів у міжсесійному періоді, питання для самоконтролю, заліку чи екзамену. Для самостійного опанування матеріалу кожної дисципліни, написання дипломних робіт та проходження стажування кафедра розробляє відповідні методичні рекомендації.

Системі організації контролю за результативністю самостійної роботи магістрантів належить важлива роль у забезпеченні високої якості освіти та формуванні конкурентоспроможних фахівців. За будь-яких принципів організації навчального процесу система оцінювання повинна виконувати, в першу чергу, функції контролю та мотивації. В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу магістрантів заочної форми навчання використовується Європейська кредитно-трансферна система оцінювання знань і вмінь студентів (ECTS). В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу магістрантів ECTS дає їм наступні можливості:

- не складати екзамен з дисципліни і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку;
- складати екзамен з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною;
- ліквідувати академічну різницю, пов'язану з переходом на інший напрям підготовки чи до іншого вищого навчального закладу;
- поглиблено вивчити окремі розділи (теми) навчальних дисциплін, окремі навчальні дисципліни, які формують кваліфікацію, що відповідає сучасним вимогам ринку праці;
- використати час, що відведено графіком навчального процесу на екзаменаційну сесію, для задоволення своїх особистих потреб» [2,с.75].

Подані переваги ECTS, у першу чергу, дозволяють підвищити мотивацію магістрантів до навчання.

Розглянемо систему організації контролю та критерії оцінювання досягнень магістрантів реалізовану через кредитно-модульну систему оцінювання для дисципліни «Науково-методологічні засади діяльності викладача вищої школи» (за вибором ВНЗ). Дана дисципліна має обсяг 90

годин, що відповідає 3 кредитам ECTS. Зміст навчальної дисципліни містить 3 рівних за вагомістю змістовні модулі, кожний з яких відповідає 1 кредиту ECTS та потребує оцінювання. У процесі вивчення даної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль полягає у перевірці виконання індивідуальних самостійних завдань до тем модуля, який в умовах використання андрагогічної моделі навчання та демократизації навчально-виховного процесу здійснюється у формі самооцінювання, взаємооцінювання та оцінювання викладачем.

Взаємооцінювання та оцінювання викладачем виконаних магістрантами завдань відбувається за допомогою використанням телекомунікаційних технологій, засобами електронної пошти чи Skype.

Загальна оцінка магістранта з дисципліни «Науково-методологічні засади діяльності викладача вищої школи» визначається за 100-бальною шкалою ECTS. Вона складається з рейтингу з самостійної роботи, рейтингу з аудиторної роботи (практичні семінари), додаткового рейтингу та рейтингу зі складання екзамену.

З розподілом балів, що присвоюються у ході вивчення дисципліни «Науково-методологічні засади діяльності викладача вищої школи» з урахуванням вагомості самих модулів та їх тем магістранти ознайомлюються завчасно (таблиця 1).

Таблиця 1

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання:

Вид робіт за модулями (темами)	СРС				АР	Усний екзамен	Всього
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Сума			
Модуль I	8	8	10	26	3	3	32
	Тема 4	Тема 5	Тема 6				
Модуль II	8	10	8	26	3	3	32
	Тема 7	Тема 8					
Модуль III	13	13		26	3	3	32
	Додатковий рейтинг						(±)4
Загальна оцінка:	78				9	9	100

Для максимального оцінювання рейтингу з самостійної роботи студента (СРС) призначається 78 балів (по 26 балів для кожного модуля), що відповідає 78 годинам із 90, відведеним на самостійне вивчення дисципліни «Науково-методичні засади діяльності викладача вищої школи».

Критерії та шкала оцінювання завдань для самостійного виконання визначається їх характером та способом виконання. Необхідно відмітити, що при оцінюванні завдання враховується не його об'єм, а творчий підхід до його виконання. Наприклад, підготовка і написання реферату на обрану тему оцінюється за шкалою:

- при творчому підході до підготовки реферату студент отримує 3 бали (перевірка на унікальність роботи програмою «Антиплагіат» (доступ до програми: <http://www.etxt.ru>) повинна бути не менше 60%);
- при частково-пошуковому характері (перевірка на унікальність роботи повинна бути в межах від 30% до 59%) – 2 бали;
- при репродуктивному характері (перевірка на унікальність роботи менше 30%) – 1 бал.

Для максимального оцінювання рейтингу з *аудиторної роботи (АР)* призначається **9 балів** – по 3 бази за кожне з трьох семінарських занять.

На загальну оцінку студента при вивченні дисципліни «Науково-методичні засади діяльності викладача вищої школи» може впливати рейтинг з додаткової роботи □ до 4 балів і штрафний рейтинг (з від'ємним знаком) □ до 4 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається викладачем і надається магістрантам за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни. Також додатковий рейтинг може отримати студент у разі наявності у нього друкованих праць у розрізі даної дисципліни.

Штрафний рейтинг не перевищує 4 балів і віднімається від загальної оцінки. Він визначається викладачем і вводиться рішенням кафедри для магістрантів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Відповідно до навчальної програми підготовки студентів спеціальності «Педагогіка вищої школи», формою підсумкового контролю при вивченні дисципліни «Науково-методичні засади діяльності викладача вищої школи» є екзамен.

Допуск до екзамену оформляється в журналі викладачем, який проводить семінарські заняття. Студенти, які не виконали комплексу індивідуальних самостійних завдань до екзамену не допускаються. Якщо магістрант набирає протягом семестру більше 60 балів, то має можливість отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку та не складати екзамен з дисципліни.

Екзамен проводиться в письмовій або усній формі на основі екзаменаційних білетів, затверджених кафедрою. До білету включається по три питання, що відповідають трьом складовим модулям дисципліни «Науково-методичні засади діяльності викладача вищої школи». Перевіряючи відповіді, викладач оцінює рівень знань з кожного питання. Оцінювання знань з кожного питання оцінюється за наступною шкалою:

- 3 бали отримує студент, який дає обґрунтовані, глибокі й теоретично правильні відповіді на поставлені запитання, демонструє знання положень навчальної дисципліни, дискусійних і проблемних питань, наводить аргументовані узагальнення та висновки й акуратно оформляє екзаменаційну роботу (при письмовій формі екзамену);
- 2 бали обґрунтовані, глибокі й теоретично правильні відповіді на поставлені запитання, демонструє знання положень навчальної дисципліни, дискусійних і проблемних питань, наводить аргументовані узагальнення та висновки, допускаючи при цьому незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується й знаходить правильні відповіді;
- 1 бал отримує студент, який дає малообґрунтовані неповні відповіді на питання й лише за допомогою викладача може виправити допущені помилки;
- 0 балів отримує студент, який дає неправильну відповідь на запитання,

допускаючи грубі помилки, які не може виправити.

Таким чином для максимального оцінювання рейтингу з підсумкового контролю (екзамену) призначається 9 балів – максимум по 3 бали за кожне з 3-х питань у білеті.

Остаточне оцінювання рівня знань за результатами суми балів рейтингу з самостійної роботи, рейтингу з аудиторної роботи, додаткового рейтингу та рейтингу зі складання екзамену вписується в екзаменаційну відомість і залікову книжку з урахуванням шкали оцінювання знань і вмінь студентів відповідно до вимог і рекомендацій Європейської кредитно-трансферної системи [2], [5].

Висновки. Організація контролю та визначення критеріїв оцінювання виконання самостійної роботи магістрантів заочної форми навчання реалізована через кредитно-модульну систему сприяє підвищенню їх мотивації до навчання, дозволяє, крім традиційних контролюючих та дисциплінуючих форм впливу, самодисциплінувати їх та сформувати у них відповідальне ставлення до виконання самостійної роботи.

Список використаних джерел:

1. Андреев А.А. Педагогика высшей школы [Електронний ресурс] / Андреев А.А. Новый курс – М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. - 264 с. – Режим доступу до підручника: www.kfmesi.ru/bibl/ymk/files/posob/ped_1.pdf

2. Вища освіта України і Болонський процес. Курс лекцій для самостійної роботи магістрів спеціальності 8.050201 «Менеджмент організацій» / [укл.: В.Г. Воронкова, О.Є. Швець]. – Запоріжжя, 2004. – 95 с.

3. Волошко Л.Б. Технологія організації самостійної роботи студентів [Електронний ресурс] / Волошко Л.Б. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2007. – №1. – С.8-11. Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/ppmb/

4. Єльнікова Г.В. Про впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес вищого навчального закладу [Електронний ресурс] /

Єльнікова Г.В. // Теорія та методика управління освітою. – Режим доступу до журн.: <http://tme.uomo.edu.ua/>

5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: [навчальний посібник] / Кузьмінський А.І. – К.: Знання, 2005.- 486 с.

6. Малафіїк І. В. Дидактика: [навчальний посібник] / Малафіїк І. В. – К.: Кондор, 2009. – 406 с.